

Keminmaan kunta

ARVIOINTIKERTOMUS 2023

Hyväksytty tarkastuslautakunnan kokouksessa 30.5.2024

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi arvioidaan, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointisuunnitelmaan perustuen tarkastuslautakunta esittää tässä vuoden 2023 arviointikertomuksensa.

Arviointikertomuksen sisältö:

Tarkastuslautakunta	3
Tarkastuslautakunnan kokoonpano, tehtävät ja työskentely	3
Tarkastuslautakunnan tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet	4
Tarkastuslautakunnan toiminta	4
Lautakunnan jäsenten seuraamat vastualueet	5
Tavoitteiden toteutumisen arviointi	5
Toiminnalliset tavoitteet	7
Kunnanhallitus	7
Henkilöstö	8
Muita huomioita	9
Lautakunnat	10
Tekninen lautakunta	10
o <i>Investoinnit</i>	11
Sivistyslautakunta	12
o <i>Varhaiskasvatus</i>	13
o <i>Koulutuspalvelut</i>	14
o <i>Vapaa-aikapalvelut</i>	14
o <i>Kirjastopalvelut</i>	15
o Tarkastuslautakunnan havaintoja	15
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	15
Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen	16
Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumisen arviointi	17
Työhyvinvointi	18

Tytäryhtiöt	20
Keminmaan Energia ja Vesi Oy	20
Keminmaan Vuokra-asunnot Oy	21
Yhteenveto tytäryhtiöiden tilanteen arvioinnista	22
Keskeiset huomiot ja yhteenveto	23

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan kokoonpano, tehtävät ja työskentely

Valtuuston 29.6.2023 valitseman tarkastuslautakunnan kokoonpano on

Jan-Erik Wiens, puheenjohtaja	Liisa Väisänen, varajäsen
Juhani Hiltunen, varapuheenjohtaja	Mervi Pauna, varajäsen
Eeva-Liisa Aula, jäsen	Vesa Joutsenvaara, varajäsen
Johanna Mäkinieniemi, jäsen	Jukka Viitala, varajäsen
Harri Paldanius, jäsen	Hannu Tikkala, varajäsen
Mervi Ronkainen, jäsen	Teija Nurmela, varajäsen
Jukka Glader, jäsen	Jouko Dunder, varajäsen

Ajalla 1.1.2023 -29.6.2023 lautakunnan kokoonpano oli muuten sama, mutta Juhani Hiltunen toimi puheenjohtajana, Jan-Erik Wiens varapuheenjohtajana ja Jari Alalahti Harri Paldaniuksen varajäsenenä.

Juhani Hiltunen ja Harri Paldanius eivät ole esteellisinä osallistuneet sivistyslautakunnan toiminnan arviointiin. Hiltunen esteellisyys sivistyslautakunnan toiminnan arvioinnin suhteen päättyi 29.6, kun hänen jäsenyytensä sivistyslautakunnassa päättyi. Hiltunen oli lautakunnan jäsen ja Paldanius on lautakunnan varajäsen. Jan-Erik Wiens ei ole esteellisenä osallistunut teknisen lautakunnan toiminnan arviointiin. Wiens on teknisen lautakunnan varajäsen. Lautakunnan varajäsen Vesa Joutsenvaara on ilmoittanut esteellisyytensä liittyen toimintaansa Keminmaan kunnan edustajana Tervolan maaseutulautakunnan toimintaan. Sen toimintaa ei ole arvioitu.

Kunnantilintarkastusyhteisöksi on valittu KPMG Oy kunnanvaltuuston päätöksellä. Vastuullisena tilintarkastajana toimii Juha Väärälä (JHT, KHT). Tilintarkastaja Juha Väärälä on toiminut myös tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjänä.

Kokousten valmisteluista ovat vastanneet lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja tilintarkastaja sekä toimistosihteeri Merja Vuokila, jonka vastuulla on ollut kokouskutsujen lähettäminen liitteineen, kokousten käytännön järjestelyt (paikka, tarjoilut, kokouspalkkioiden kirjaaminen sekä kokouspöytäkirjojen viimeistely ja vieminen kunnan tietojärjestelmiin). Kokouksissa pohjaesitykset ovat olleet pääosin puheenjohtajan esityksiä.

Tarkastuslautakunnan tehtävät, toiminnan tarkoitus ja tavoitteet:

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen, jotka ovat hallinnon ja taludentarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 arviointia varten yhdeksän (9) kertaa. Vuoden 2023 arvioinnin painopistealueena on ollut sivistyslautakunnan alainen toiminta. Arviointia varten tarkastuslautakunta on seurannut toimielinten toimintaa pöytäkirjoista sekä kuullut toimielinten edustajien selontekoja toiminnan ja talouden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunta on kuullut seuraavat ajankohtaiskatsaukset valmistautuessaan tarkastuskertomuksen laadintaan:

- Hallinto- ja talousjohtaja Pirjo Tallqvist ja sivistystoimenjohtaja Laura Tuomela 20.9.2023
- Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja Jukka Kuula, Keminmaan Vuokra-asunnot Oy:ntoimitusjohtaja Antti Pohjanen 8.11.2023
- Tekninen johtaja Jussi Korpi ja nuorisovaltuuston edustajat Joanna Sipilä ja Viljami Huru 10.1.2024
- Hallinto- ja talousjohtaja Pirjo Tallqvist, pääkirjanpitäjä Päivi Hietala ja kunnanjohtaja Hannele Matinlassi 10.4.2024

Vuoden 2024 arvioinnin painopistealueena on kunnanhallituksen toiminta.

Vuoden 2025 arvioinnin painopistealueena on teknisen lautakunnan alainen toiminta.

Lautakunnan jäsenten seuraamat vastualueet ovat:

- kunnanhallitus: Harri Paldanius, Juhani Hiltunen
- sivistyslautakunta: Johanna Mäkinieniemi, Eeva-Liisa Aula
- tekninen lautakunta: Jukka Glader, Mervi Ronkainen
- työhyvinvointi, hyvinvoinnin ja terveyden ja turvallisuuden edistäminen, tytäryhtiöt kokonaisuus: Jan-Erik Wiens

Lisäksi tarkastuslautakunta on valvonut sidonnaisuusilmoitusten jättämistä ja täydentämistä.

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Vuosi 2023 oli kunnalle taloudellisesti suotuisa. Tilikauden tulos oli huomattavasti ennakoitua parempi. Vuosien 2023–2025 talous- ja toimintasuunnitelmassa vuoden 2023 tulos arvioitiin ylijäämäiseksi 1 783 000 eurolla. Vuonna 2023 ylijäämää kertyi 3 735 323 euroa, kun vuonna 2022 ylijäämä oli 454 000 euroa. Tilikaudella tehtiin edellisen vuoden voittovaroihin 260 806 euron oikaisu.

Kunnan talous on vankalla pohjalla. Kunnan taseessa aikaisempien vuosien ylijäämää oli 5 992 127 euroa ja vuoden 2023 jälkeen taseen ylijäämä on 9 466 644 euroa. Kun taseessa ei ole kattamatonta alijäämää, taseeseen kertynyt ylijäämä toimii puskurina, mikäli taloudessa tapahtuu muutoksia, joita talousarviossa ei ole ennakoitu.

Vuoden 2023 vuosikate oli 5 426 765 euroa. Vuosikatteen muodostumiseen vaikuttivat toimintatulot 3,305 miljoonaa, toimintakulut -23,081 miljoonaa, valtionosuudet 3,011 miljoonaa, verotulot 22,052 miljoonaa sekä rahoitustuotot ja -kulut 0,139 miljoonaa. Vuosikatteeseen vaikuttivat positiivisesti ennakoitua parempi verotulojen kertymä sekä toimintamenojen pieneneminen ja toimintatulojen hienoinen kasvu. Vuosikate kattoi myös suunnitelman mukaiset poistot, arvonalennukset ja satunnaiset kulut. Tilinpäätöksen tärkeimpiin lukuihin lukeutuva vuosikate kertoo tulorahoituksen määrän, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin eli kertoo tulorahoituksen riittävyyden.

Vuonna 2023 otettiin pitkäaikaista lainaa 1,7 miljoonaa euroa ja nostettiin korkotukilainaa 1,46 miljoonaa euroa.

Kassan riittävyys on kohentunut selvästi. Se oli 57 päivää, kun vuonna 2022 se oli 33 päivää.

Kunnan vuosikate on hyväksytyn talousarvion ja -suunnitelman mukainen. Tavoitteena ollut yli 50 % omavaraisuusaste toteutui reippaasti ollen 61,88 %. Myös lainakanta oli tavoitteen mukaisesti alle 2200 euron per asukas sen ollessa 2067,29 euroa per asukas. Sen sijaan suhteellinen velkaantuneisuus jäi reilusti tavoitteesta. Se oli 68,41%, kun tavoitteena oli alle 45 %:n velkaantuneisuus, johon eniten vaikutti sote-rahoituksen poistuminen kunnalta velkojen jäädessä kuntaan.

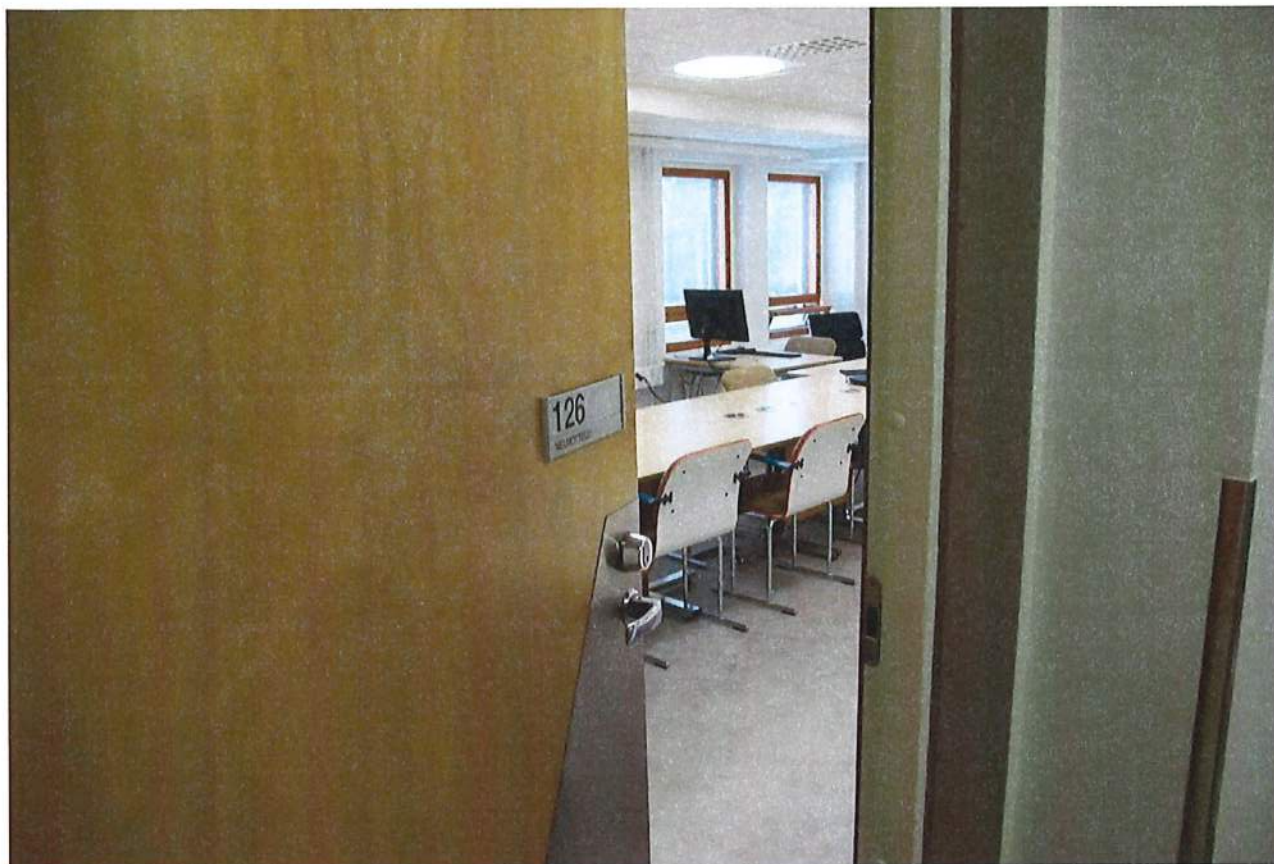
Suurin vaikutus kunnan talouteen on ollut hyvinvointialueen toiminnan alkamisella 1.1.2023. Se on tarkoittanut sitä, että kunta on toiminut aikaisempaa pienemmällä organisaatiolla ja talousarvioilla. Verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) pienenivät 30,252 miljoonalla eurolla vuodesta 2022. Toimintakate oli 33 418 miljoonaa pienempi kuin vuonna 2022. Kunnan henkilöstöstä hyvinvointialueen palvelukseen siirtyi 92 henkilöä.

Kunnanhallituksen esittämä toteamus, että hallintokunnat ovat päässeet hyvin valtuuston asettamiin tavoitteisiin, pitää lukujen valossa paikkansa. Myös viranhaltijat ovat hoitaneet kunnan taloutta sääntillisen hyvin.

Vuosien 2024–2025 kunnan taloudellinen kehitys näyttää vakaalta. Uusia, merkittäviäkin tulolähteitä on kehittymässä. Näitä ovat vuoden 2025 alusta alkaen maksettava kaivosvero sekä kiinteistövero tuotot mahdollisiin aurinko- ja tuulivoimaloiden rakentamiseen liittyen.

Epävarmuustekijöitä puolestaan ovat muun muassa valtionosuuksien ennustamiseen liittyvät haasteet. Myös näköpiirissä olevat mittavat investoinnit tulevat rasittamaan kunnan taloutta. Investointikohteisiin lukeutuvat muun muassa koulukeskus, päiväkodit sekä kunnostamatta olevat vanhustentalot.

Toiminnalliset tavoitteet

Kunnanhallitus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on toimia koko kunnan, erityisesti hallinnon ja johdon tukena. Arvioinnissa tehdyt huomiot ja suositukset tehdään tätä silmällä pitäen. Arvioinnin pääkysymyksenä on ollut, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Näitä vaikutuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty vuonna 2023. Yleisesti voidaan arvioida, että vuoden 2022 arviointi on otettu huomioon kunnanhallituksen toiminnassa vuonna 2023 ja kokoustoiminta on kehittynyt suotuisampaan suuntaan.

Kunnanhallituksen kokouksia on ollut 27 eli yhä monta kuin edellisvuonna. Kokouksia on pidetty siis keskimäärin joka toinen viikko. Käsiteltyjä asiapykälkien määrä on sen sijaan vähentynyt 54 pykälällä. Vuonna 2023 niitä oli 576, kun vuonna 2022 lukumäärä oli 630. Kunnanhallituksen kokoukset olivat lähes poikkeuksetta hybridikokouksia, joissa osallistujat olivat mukana pääosin etäyhteydellä. Useimmiten kokoustilassa olivat läsnä vain kunnanjohtaja ja pöytäkirjanpitäjä.

Pöytäkirjojen mukaan kokoukset ovat olleet edelleen osin pitkiä, useimmiten kestoltaan kuuden tunnin mittaisia. Lyhin kokous oli kestoltaan 45 minuuttia ja pisin jatkokokouksineen peräti yli 16 tuntia. Huomionarvoista on, että jatkokokouksiin turvauduttiin kaikkiaan neljä kertaa. Kokousten pituuden venyessä osallistujien keskittymiskyky on lujilla, mikä saattaa vaarantaa päätöksenteon optimaalisuutta. Suosittelemme kunnanhallitusta edelleen pyrkimään määrätietoisesti lyhyempiin kokouksiin, mihin kunnanhallituksen puheenjohtaja on myös selkeät tavoitteelliset ohjeet laatinut.

Tiedotus ja viestintä kehittyi arviointivuoden aikana haluttuun suuntaan. Kunnan nettisivut uudistettiin ja toimivat hyvin. Nettisivuista saatu käyttäjäpalaute on ollut positiivista.

Työllisyys

Keminmaassa työvoimaa oli vuoden 2023 joulukuun lopussa 3530 henkilöä. Lukuun lasketaan kaikki henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla olivat työllisiä tai työttömiä. Työttömiä työnhakijoita oli 320, mikä on viisi henkilöä enemmän kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan. Työttömien osuus työvoimasta oli 9,1 %. Koko Lapissa vastaava luku oli 10,2 % ja Kemi-Tornio -alueella 11,3 %. Avoimia työpaikkoja Keminmaassa oli 50 kpl, kun niitä vuotta aiemmin oli 72. Koko seutukunnassa avoimia työpaikkoja oli 561 kappaletta. Tilastoista ei käy ilmi avoimen työpaikkojen laatu.

Työttömien osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 2023 Lapissa 10,2 %, Kemi-Tornio alueella 11,3 %, Keminmaassa 9,1 %. Keminmaassa oli työttömiä työnhakijoita joulukuussa 2023 320 henkilöä, mikä oli viisi henkilöä enemmän kuin samaan aikaan edellisenä vuonna 2022. Alle 20-vuotiaita työttömiä oli 12/2023 15 henkilöä (12/2022 11), alle 25-vuotiaita 39 (32) yli 50-vuotiaita 151 (138), pitkäaikaistyöttömiä 54 (60), vammaisia tai pitkäaikaissairaita 29 (32).

Työttömien osalta on Keminmaan kunta yhteistyössä naapurikuntien kanssa valmistellut yhteisen työllisyysalueen ja siihen liittyvän organisaation ja hallintomallin perustamista. ***Miten jatkossa Keminmaan edustajat varmistavat, että Keminmaan työllisyysasiat tulevat riittävästi huomioiduksi?***

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta näkee tarpeellisena kiinnittää huomiota rekrytointeihin liittyviin haasteisiin, jotka näkyvät kunta-alalla yleisesti. Hallintosäännön uudistaminen valmisteltiin osin vuonna 2023. Uudistettu hallintosääntö toivottavasti parantaa osaltaan rekrytointihaastetta.

Työkuormituksen tasaiseen jakautumiseen ja henkilöstön työssä jaksamiseen tulee edelleen kiinnittää erityistä huomiota. Yhteistyön sujuvuus ja toiminnan tarkoituksenmukaisuus on edellytys henkilöstön hyvinvoinnille. Riittävä henkilöstön määrä ja työvoiman sijoittuminen oikeisiin tehtäviin tukee työssä jaksamista.

Vaihtuvuus kunnan viroissa ja toimissa, varsinkin johtavien viranhaltijoiden osalta, on ollut edelleen suurta, joka on vaikuttanut haitallisesti kunnan toimintaan. Osa viranhaltijoista on joutunut paikkaamaan täyttämättä olleiden virkojen hoidossa, mikä on aiheuttanut työtaakan kasvamista kohtuuttoman suureksi.

Kehoittamme kunnanhallitusta pohtimaan kuinka valitut viran- ja toimenhaltijat saadaan kannustettua pysymään tehtävissään. Keskeisiä ratkaistavia kysymyksiä ovat

- siirtyminen pois yhdistelmäviroista
- valintaprosessien kehittäminen parhaan ja soveltuvimman hakijan saamiseksi
- virkoihin ja toimiin hakijoiden määrän kasvattaminen
- kunnan toimintatapojen ja henkilökuntaan suhtautumisen kriittinen tarkastelu
- esihenkilöiden ja työntekijöiden välisten suhteiden toimintakulttuuri kunnassa

Vakituisten vakanssien lisäksi myös sijaisilla on tärkeä rooli kunnan toimintojen varmistamisessa. Kehotamme kunnanhallitusta toimimaan niin, että pätevistä ja motivoituneista sijaisista pidetään kiinni ja heidän työpanostaan arvostetaan. Vakinaistamiseen tulee pyrkiä, mikäli selvää estettä asialle ei ole.

Työntekijäpulaan saattavat vaikuttaa mainetekijät. Mainetta parantamaan tarkoituksena on kehittää Keminmaata kutsuvaksi ja saavutettavaksi kunnaksi. Siihen liittyvään kunnan mainetutkimukseen jätettiin kuitenkin osallistumatta, perusteluina oli henkilöstö- ja resurssipula. ***Tarkastuslautakunta esittääkin, että mainetutkimus toteutetaan vuoden 2024 aikana.***

Muita huomioita kunnanhallituksen toiminnasta

Toiminnallisista tavoitteista pyrkimys kunnan väestömäärän laskun hidastamiseen toteutui, mutta vain niukasti. Väestömäärä väheni 1,09 %, kun edellisvuonna lasku oli 1,65 %.

Keminmaan asukasluku 31.12.2023 oli 7690, mikä on 85 asukasta vähemmän kuin edellisvuonna vastaavaan aikaan (7775). Syntyneitä oli 61 ja kuolleita 81. Kuntien välinen nettomuutto jatkui edelleen negatiivisena 62 asukkaan verran. Tulevina vuosina on arvioitu vähenevän väestön kehityksen jatkuvan samankaltaisena.

Tavoitteena ollut Keminmaa-päivien monipuolistaminen toteutui. Laatutavoitteena olleessa osaavan työvoiman pysyvyyden varmistamisessa epäonnistuttiin.

Kaikkiaan kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti, mutta ongelmattomasti se ei ole ollut. Varsinkin henkilöstö- ja resurssipula on vähintään hidastanut toimintojen toteutumista.

Lautakunnat

Tekninen lautakunta

Hallinnossa on henkilökunnan vaihtumisen myötä kohdattu erilaisia haasteita. Viranhaltijoiden vaihdokset ovat aiheuttaneet vajausta työpanokseen, mikä on viivästyttänyt niin investointeja kuin muitakin toimintoja. ***On syytä kysyä, onko vaihtuvuuden taustalla työilmapiiriin liittyviä asioita ja onko rekrytointiprosessissa kehittämistä?***

Edelleen viranhaltijoiden vaihtuvuus näyttää vaikuttaneen niin, että asiat ovat osin valmisteltu kiireellä ja jääneet puutteellisiksi, koska kunnanhallitus on käyttänyt joiltakin osin otto-oikeutta teknisen lautakunnan päätöksiin. ***Tarkastuslautakunta kehottaa viranhaltijoita perusteellisuuteen asioiden valmistelussa ja teknistä lautakuntaa huolellisuuteen päätöksenteossa.***

Hallinnossa on henkilökunnan vaihtumisen myötä kohdattu erilaisia haasteita. Yhtenä haasteena ovat sairaspöissaolot, jotka ovat edelleen korkeat. Iahduuava havainto kuitenkin on, että sairauspöissaolot ovat vähentyneet edellisestä vuodesta ja niitä on aktiivisesti seurattu työterveyshuollon kanssa. Keskimääräinen sairauspöissaolo henkilöä kohti oli vuonna 2022 28,3 päivää ja vuonna 2023 25,8 päivää. (Mehiläinen Työterveys). ***Onko näihin kiinnitetty riittävästi huomiota?*** Positiivisesta suuntauksesta huolimatta tarkastuslautakunta esittää, että sairauspöissaoloihin kiinnitetään huomioita ja tarvittaviin toimenpiteisiin on valmius ryhtyä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota rakennustonttien markkinointiin, kun tontit eivät käy kaupaksi odotetusti. **Onko markkinointi ja mainonta ollut riittävää, koska tavoitteisiin ei ole päästy?** On syytä tarkastella markkinointia ja mainontaa, ovatko ne toimenpiteet olleet tarkoituksenmukaisella tasolla. Rajakankaan teollisuusaluetta pitäisi markkinoida aktiivisesti ja jatkuvasti yli kuntarajojen. Myös tonttimarkkinoinnissa tavoitteista jäätin kauaksi. Tavoitteena oli 20 vuokrattua tai myytyä tontteja, toteuma oli yksi vuokrasopimus ja myyty ei yhtään tonttia. Myös rakennuslupien määrä oli vähäinen.

Kiinteistöveroselvitys edelleen tekemättä. Muilta osin teknisen toimen toiminta oli toteutunut lähes suunnitellusti.

Investoinnit

Investoinnit ovat toteutuneet lähes suunnitellusti muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Investointien tehokas toteuttaminen on ollut myös yksi teknisen toimen tavoitteista.

Suurin investointi on ollut vanhustentalojen B-rakennus, jonka rakennustyöt ovat olleet käynnissä koko vuoden. Käynnistämisen haasteiden jälkeen on tullut yllätyksenä arvonlisäveron alaisuus ja tarkkaa suunnitelma on ollut laatimatta, mikä taho hoitaa asukasvalinnat ja millä kriteerein. Asukasvalinnat on tehtävä Aran tukia koskevan lainsäädännön mukaan, jossa valintakriteerinä on kuuluminen erityistä tukea tarvitsevien ryhmään. Ikäkriteeri ei sisälly tähän, jonka vuoksi tarkastuslautakunta suosittelee vanhustentalo-nimikkeen muuttamista jatkossa.

Vanhustentalo B-rakennuksen purku ja uuden rakentaminen on ollut suurin investointi. Koska vanhustentalo A, C ja D lähestyvät myös teknisen käyttöikänsä loppupäätä on välttämätöntä, että koko prosessi vanhustentalo B-rakennuksen purkamisesta uuden rakentamiseen kaikkine vaiheineen tulee perusteellisesti analysoitua jälkikäteen talojen nyt valmistuttua. Analyysissä tulee selvittää, mikä on kunnan käyttämän resurssin käyttö kokonaisuudessaan sille arvioituina kustannuksina ja toisaalta, miten nykyiset ja tulevat vuokrat kattavat lainojen ja korkojen maksujen lisäksi talon ylläpitoon ja hallinnointiin vaadittavia kuluja. **Tarkastuslautakunta kehottaa tekemään em. perusteellisen selvityksen myös ennakoivaa arviointia erityisryhmiin kuuluvien mahdollisesta tulevasta asunnon tarpeesta.** Tämä mahdollistaa ennakoivia kolmen jäljellä olevan talon osalta, koska kunta ei voi toimia vapailla markkinoilla asuntojen rakennuttajana.

Lisäksi vuosia valmisteilla ollut Lautiosaaren päiväkodin laajennus ja muuttaminen kaksiosastoiseksi on jäänyt kokonaan toteuttamatta. Laajennuksen myötä kunta voisi luopua vuokratiloissa toimivasta Kerttulin päiväkodista. **Kysymme, miksi Lautiosaaren päiväkodin remontti on viivästynyt.**

Myös koulukeskuksen suunnittelutarveratkaisun suhteen on ollut viivettä. Kyse on kunnan tulevien vuosien suurimmasta investoinnista, joka olisi syytä saada työn alle mahdollisimman nopeasti, jotta koululaisille ja koulun henkilökunnalle pystytään takaamaan terveet, turvalliset ja asianmukaiset työtilat.

Rajakankaan alikulun rakentaminen saatu valmiiksi ja avattu liikenteelle.

Teiden korjausrakentaminen, päällystäminen, valaistus ja liikenneturvallisuuden parantaminen toteutuivat suunnitellusti.

Sivistyslautakunta

Sivistyspalvelujen talouden seuranta on toteutettu edelleen johdonmukaisesti ja asianmukaisella tavalla ja talouden tavoitteet saavuttaen. Toimintatuottoja on kertynyt suunniteltua enemmän.

Sivistystoimenjohtajien vaihdokset eivät ole voineet olla vaikuttamatta muiden viranhaltijoiden työmäärään. Valintaprosessi käynnistyi myöhään ja näin viiveitä tehtävien hoidossa on voinut syntyä.

Koulu- ja varhaiskasvatuksen toimintaa on haitannut edelleen pätevän henkilöstön hakijapula. Hallinnollisesti raskas hakuprosessi eri työtehtäviin on ollut hyvin työllistävää sekä viranhaltijoille että sivistyslautakunnalle. Kunnan uusittu hallintosääntö tuonee helpotusta rekrytointiprosessiin.

Kuntastrategiassa suunnitellut kuulemis- ja osallistamistilaisuudet eivät ole kaikilta osin toteutuneet. Epävakaina aikoina, yhteisöllisyys ja pysyvyys korostuvat. Sote-uudistus, yleinen turvallisuus sekä muut muutokset lisäävät kuntalaisten epätietoisuutta. Muuttuuko palvelut ja ovatko ne edelleen saatavissa. Näin ollen katsomme, että kuntalaisten kuuleminen ja vuorovaikutus pienessä kunnassa on entistä tärkeämpää.

Koulujen yhteisiä hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimia on tehty tavoitteiden vaatimissa raameissa. Myös kunnan eri väestöryhmien hyvinvointia ja aktiivisuutta on edistetty monin eri tavoin.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintaa on edelleen vaikeuttanut riittävän ja pätevän henkilöstön saatavuus. Se ei voi olla vaikuttamatta varhaiskasvatuksen työhön arjessa sekä työtä tekevän henkilöstön jaksamiseen. Huolta aiheuttavat myös varhaiskasvatuksen erityisopettajan puuttuminen henkilöstöstä.

Varhaiskasvatussuunnitelman edellyttämä kolmiportainen tuki jää vähintäänkin vähäiseksi. Toiminta edellyttäisi olemassa olevan henkilöstön täydennyskoulutusta, jotta oppimisen haasteisiin voitaisiin riittävällä tasolla vastata.

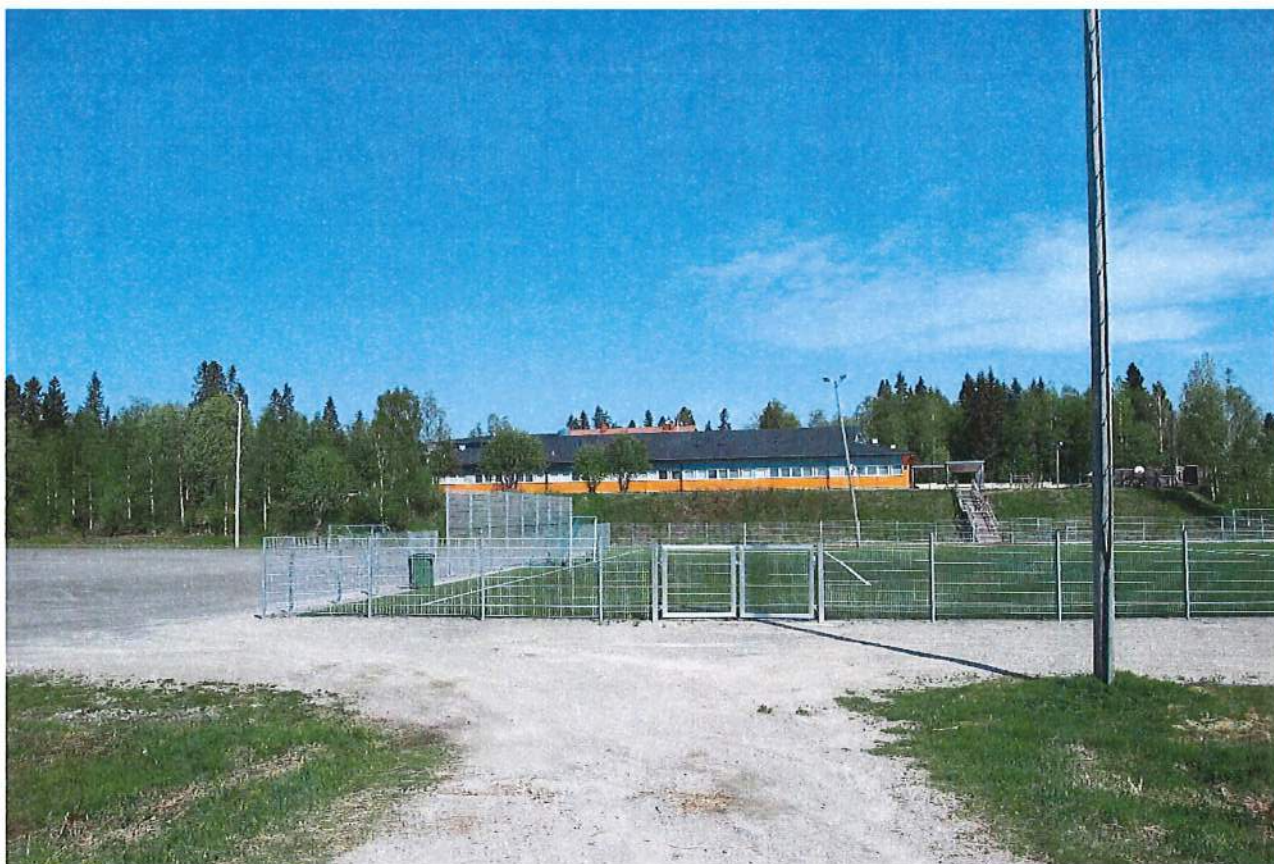
Hankkeet ja hanketyö lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi katsotaan positiivisena toimintana. Tärkeimmät ja keskeisimmät tulokset olisi hyvä kirjata toiminta/tilinpäätöskertomukseen.

Päiväkotitilojen kehittäminen ja niiden keskittäminen eivät ole toteutuneet odotetulla tavalla. Päiväkotiverkoston tiivistäminen mahdollistaisi järkevän henkilöstön yhteiskäytön haasteellisessa rekrytointitilanteessa.

Koulutuspalvelut

Koulutuspalvelujen tavoitteet näyttävät toteutuneen hyvin. Esihenkilöt, opettajat ja muu henkilöstö ovat hoitaneet työnsä hyvin. Tukeneet, ohjanneet ja hoitaneet lasten ja nuorten oppimista, hyvinvointia ja kasvatusta ohjeiden ja normien mukaisesti. Henkilöstöä on ollut oppilasmääriin nähden riittävästi. Ryhmäkoot ovat pysyneet kohtuullisena.

Oppilasennuste on laskeva, joten jatkoa ajatellen asia tulee huomioida uusien henkilövalintojen palkkaamisessa.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-ajanpalvelujen toiminta näkyy kuntalaisille eri tapahtumien ja harrasteiden muodossa. Eri ikäryhmät on huomioitu toiminnassa. Järjestöt ja yhteisöt ovat kutsuttu yhteisiin palaveriin kolme kertaa vuoden aikana. Kunnan eri järjestöjen kanssa hyvin alkanutta yhteistyötä tulee jatkaa, koska yhdessä tehden saadaan kuntalaisille mukavia lähitapahtumia.

Tapahtumia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi on järjestetty kiitettävän paljon. Erilaisia ja monimuotoisia tapahtumia on ollut vaihtelevasti ja kuntalaisia aktivoidaan hyvin. Vauvasta vaariin toimintoja on ilahduttavan paljon toteutunut. Erilaiset leirit, pop-up päivät, jumppamaratonit, retket, perhetapahtumat, ikäihmisten liikuntatuokiot ym. Toiminta on virkeää ja nähdään erittäin tärkeänä kunnan asukkaiden hyvinvointia edistävinä toimina.

Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelut ovat toteuttaneet toimintaansa lähes suunnitellulla tavalla. Lainattujen aineistojen määrä on ilahduttavasti hieman lisääntynyt, samoin myös omatoimikirjaston käyttöaste. Tapahtumia on järjestetty suunnitellusti. Matalankynnysten tapahtumia kannustetaan järjestettävän resurssien puitteissa lisää, esimerkkinä koko perheen matalan kynnyksen tapahtumat.

Tarkastuslautakunnan havaintoja

Talouden toteuma on edelleen sovituisissa raameissa.

Virkojen ja toimien täyttäminen pätevillä hakijoilla edelleen ollut haasteellista. Toivottavaa on, että notkeampi valintamenettely tuo hakijamääriin lisäyksiä ja halukkuutta hakea paikkoja

Sivistystoimen käytänteet hioutuneita, tavoitteellisia ja asiakasta kuunnellen toimivia.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Sote-uudistuksen myötä palveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt vuoden 2023 alusta kunnista hyvinvointialueelle. Tämä on tarkoittanut Kemnimaan kunnan osalta merkittävän osan vastuiden siirtymistä henkilöstön ja liikevaihdon osalta. Samalla kuin valtionosuudet ovat pienentyneet lopullisesti vuoden 2023 loppuun mennessä, on kunnallinen veroprosentti laskenut vastaavasti huomattavasti.

Hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä on samanaikaisesti taloustaantumana myötä hyvinvointialueille asetettu huomattavia säästötavoitteita. Erityisesti keskustelu peruspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta tulevaisuudessa lähipalveluina ja toisaalta keskustelu tulevaisuuden erikoissairaanhoidon järjestämis- ja tuottamisesta ja -paikasta ovat sävyttäneet vuotta 2023 ja sama keskustelu jatkuu vuonna 2024.

Keminmaan kuntalaisten osalta erikoissairaanhoidon palveluiden tuottamisesta on suurimmalta osin vastannut Mehiläinen Länsi-Pohja. Vastaavasti Kemnimaan perusterveydenhuollon vastaanottopalveluista, ennaltaehkäisevistä palveluista, hammashuollosta sekä vuodeosaston toiminnasta on vastannut Mehiläinen. Kemnimaan kuntalaiset ovat pääsääntöisesti olleet kyselyjen perusteella erittäin tyytyväisiä saamiinsa palveluihin Länsi-Pohjan alueella. Sosiaalihuollon palveluista vastaa hyvinvointialue.

Keminmaan kunnan toiminnan kannalta keskeistä on rajapintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa, koska hyvinvointialue vastaa sote-palveluiden järjestämisestä, palvelun laadun seuraamisesta ja mahdollisten epäkohtien korjaamisesta. Tämän onnistumiseksi on toisaalta oltava perillä siitä, miten hyvinvointialueen palvelut ovat tavoittaneet kuntalaisia niin laadullisesti kuin määrällisesti. Vuoden 2023 aikana ohjeistuksia ja yhteydenottokeinoista on paremmin tiedotettu kuntalaisille. ***Onko hyvinvointialueen toiminnan osalta osallisuus sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toiminta tavoittanut Kemnimaan kuntalaisia?***

Vuoden 2023 aikana ja tänäkin vuonna on tehty paljon päätöksiä hyvinvointialueella, jotka vaikuttavat tulevaisuudessa suoraan Keminmaan kuntalaisten sosiaali- ja terveystalouden saatavuuteen lähipalveluina tulevaisuudessa. Huoli palveluiden heikkenemisen puolesta on suuri, niin lähipalveluiden osalta, kuin myös yleensäkin riittävien palveluiden saatavuuden suhteen.

Tarkastuslautakunta kannustaa jatkossa edelleen panostamista alueen muiden kuntien kanssa yhteistyössä tekemänsä kaikkensa turvataksaan kuntalaisten sote-palveluiden saatavuuden.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Keminmaan kunnan hytetu- toiminnan yhtenä tarkoituksena on vähentää kalliiden palveluiden käyttöä ja siten pitkällä tähtäimellä saada säästöjä aikaiseksi. Tällä voidaan turvata terveystalouden ja kansantalouden kantokykyä tulevaisuudessa. Korjaavat toimenpiteet tulevat aina ennaltaehkäiseviä toimia monikertaisesti kalliimmaksi.

Vuoden 2023 alusta kunnilta hyvinvointialueelle siirtyneet sosiaali- ja terveystaloudet sekä pelastustoimi sisältävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia. Samanaikaisesti ne sisältyvät keskeisenä jäljelle jäävinä toimina kuntien vastuulla järjestettävänä jokaisessa kunnassa poikkihallinnollisina toimina. Keskeisiä asioita onkin saumattoman yhdyspintatyöskentelyn varmistaminen uusissa rakenteissa. Nyt korostuvat virkahenkilöiden, lautakuntien ja vaikuttamiselinten kollektiivinen asiantuntijuus, jossa tarvitaan isojen kokonaisuuksien hallintaa ja taito hyödyntää ja soveltaa erilaista tietoa. Tarvitaan siis enenevästi kykyä yhteistyöhön yhteisten päämäärien saavuttamiseksi.

Toiminnan rahoitus hyvinvointialueilla ja kunnissa perustuu valtiolta tulevaan rahoitukseen. Jatkossa rahoituksesta osa on sidottu tuloksellisuuteen, eli ennalta määritettyjen mittareiden arvioinnin pohjalta maksettavaan rahasummaan. Rahamäärän suuruus perustuu ns. hyte-kertoimeen. Tavoitteena on kannustaa niin kuntia kuin hyvinvointialueita panostamaan terveyttä edistäviin ja ennaltaehkäiseviin toimiin.

Keminmaan kunnan yksi keskeisimmistä tehtävistä on kuntalaisten osallisuuden edistäminen. Sen johtamiseksi kunnan tulisi tehdä osallisuusohjelma tai osallisuussuunnitelma. Näihin tulee kirjata Keminmaan kuntalaisten osallisuuden tavoitteet, niiden toteuttaminen ja resurssointi, seuranta ja arviointi. Osallisuusohjelmaa tehdessä kuntalaisten omat näkemykset ohjaavat toiminnan sisältöjä. Tärkeää on nähdä Keminmaan kunnan tekemä osallisuustyö kokonaisuutena ja todentaa osallistumisen vaikuttavuutta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on säädelty eri lailla yhdeksi keskeiseksi elementiksi kunnan toiminnassa. Kuntalaki, varhaiskasvatuslaki, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä käsittelevät useassa pykälässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tavoitteena korosta kunnan keskeinen merkitystä em asioiden sekä siihen kytkeytyvän kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi.

Keminmaan kunnassa hytetu-asiat on osa sivistystoimen alaista toimintaa. Samanaikaisesti ohjausvastuuta on kunnanhallituksella. Vuoden 2023 hytetu-toimintaa on käsitelty toistuvasti eri poliittisissa toimielimissä tavoitteena rakentaa toimiva malli kuntastrategian tavoitteiden saavuttamiseksi hytetu-toiminnan ja osallisuuden osalta.

Vuoden 2023 lopulla valtuustossa esitys henkilöstöresurssin lisäyksestä hytetu-koordinaattorin vakanssin perustamisen muodossa ei saanut äänestyksessä riittävää kannatusta. Samalla palautettiin valmisteluun esitys hytetu-työryhmän laajentamisesta ja siihen liittyvien alatyöryhmien perustamisesta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, miten kunnassa on järjestetty lain edellyttämät poikkihallinnolliset ja erittäin laaja-alaiset hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toiminnot riittävällä tavalla. ***Miten Keminmaan kunnassa turvataan jatkossa riittävä henkilöstöresurssi ja siihen liittyvä osaaminen takaamaan hytetu- toiminnan jatkuvuus ja laatu?***

Tarkastuslautakunta suosittelee hytetu-työryhmän ja hallintokuntien jäsenille ja valtuutetuille järjestettävän tarvittaessa iltakouluna ulkopuolista asiantuntijuutta hyödyntäen aiheeseen liittyvää koulutusta.

Muita huomioita:

Keminmaan kunnan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä uhkaavat muun muassa pitkäaikaistyöttömyys, lasten hyvinvointiin liittyvät haasteet kuten perhetilanteet ja sijoitukset ja nuorten keminmaalaisien oireilu.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että pelkkä tilanteen seuraaminen tai toteaminen ei ole riittävää. Tarvitaan konkreettisia ennaltaehkäiseviä toimia, joissa keskiössä ovat kuntalaiset tai palveluita käyttävät asiakkaat. Ja jo tehdyt toimenpiteet vaativat systemaattisempaa seurantaa ja indikaattoreita. Valmiita indikaattoreita ja tilastotietoa on saatavilla useista eri lähteistä, joita on syytä täydentää kunnan omilla kyselyillä ym. Lautakuntien tulee Keminmaan kunnan näkökulmasta valita keskeiset seurattavat indikaattorit.

- Tea-viisari
- THL hyte-kertoimet
- THL raportit hyvinvointialueiden kehittämiskohteista
- Sotkanet
- Huono-osaisuus Suomessa karttasivusto
- Terveystemme hyvinvointivajeet
- Atlas

Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arviointikertomuksessa käsitellä Laajan hyvinvointikertomuksen, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä Ikääntyvien hyvinvoinnin suunnitelman vuosiraporteissa ilmenneet asiat.

Ikääntyvien hyvinvoinnin suunnitelman vuosiraporttia lukuun ottamatta prosessit ovat kesken ja näin ollen nämä eivät ole tarkastuslautakunnan arvioitavissa varsinaisessa arviointikertomuksessa vuodelta 2023. Arviointi tehdään kokonaisuudessaan näiden arviointiprosessien valmistuttua.

Työhyvinvointi

Keminmaa kunnan henkilöstölle toteutettiin Kevan sähköinen työhyvinvointikysely 4.-25.5.2023. Kyselyn vastausprosentti oli 57 % vastaajien ollessa 154 henkilöä. Vastausprosentti on noussut aiemmasta kyselystä.

Työnantajana Keminmaan kunnassa on pyritty kiinnittämään huomiota työhyvinvoinnin kehittämiseen koulutuspäivin ja muina toimina.

Kokonaisuudessaan työhyvinvoinnissa on ollut hienoista kohentumista vuoden 2021 kyselyyn verrattuna. Vertailukohtana käytettiin saman kyselyn tuloksia keskiuurista kunnista ja kysely toteutettiin Kevan suorittaman sähköisen kyselyn avulla.

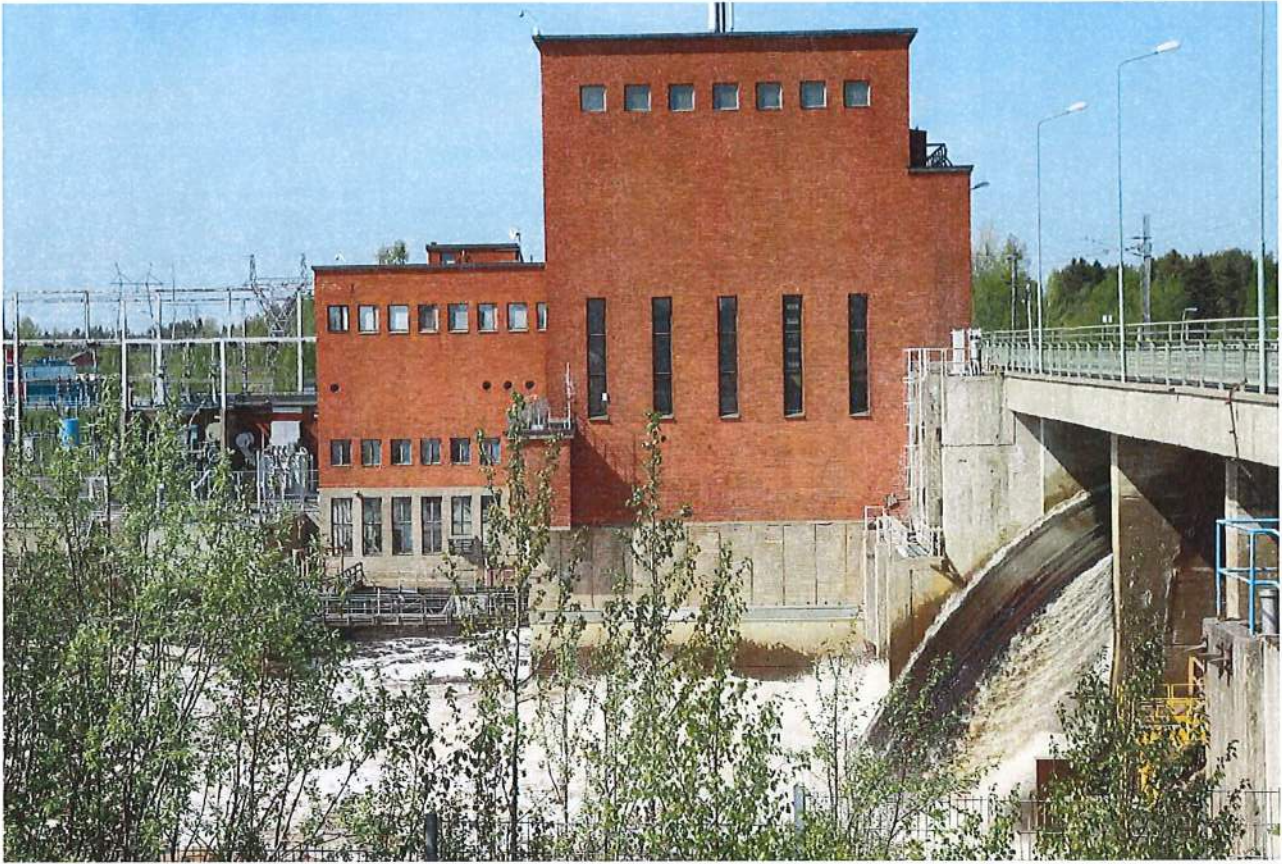
Parhaimmat onnistumiset on näkyneet tyytyväisyyden kohentumisena työyhteisöön, työyksikköön ja esihenkilön työskentelyyn liittyvissä vastauksissa. Oman ajan käyttö työstä suoriutumiseen ja toisaalta voimavarat kohdata muutoksia ja uusia haasteita omassa työssään koettiin melko hyväksi.

Samalla tuli kuitenkin esille kehitettävää työntekijöiden itsensä kokemaan innostuksen ja tyydytyksen puutteeseen omaa työtä kohtaan. Eniten kehitettävää koettiin omien taitojen ja osaamisen hyödyntämisen mahdollisuuksista omassa työssä ja toisaalta asiakaspalautteiden säännöllisen keräämisen suhteen.

Sairauspoissaolot vähenivät kokonaisuudessaan jonkun verran. Vuonna 2023 sairauspoissaoloja oli 16,25 päivää vuodessa työntekijää kohden, kun edellisvuonna luku oli 17,57. Ilahduttavaa oli, että tapaturmista johtuvat sairauspoissaolot vähenivät selkeästi. Teknisellä ja hallinnon toimialoilla sairauspoissaolot laskivat selkeästi, sivistyksen puolella lisääntyivät. **Miksi sivistyspalveluissa sairauspoissaolot lisääntyivät?** Tarkastuslautakunnalla ei ollut työhyvinvointi kyselyn osalta toimialakohtaisia tuloksia eri hallintokunnista käytettävissä, mutta selvitystä sivistystoimen sairauspoissaolojen nousulle olisi syytä tehdä.

Kokonaisuudessaan työhyvinvointi oli Keminmaan kunnan työntekijöillä edelleen vertailukuntiin nähden keskimääräistä heikompi. Kunnan tilinpäätöksessä tavoitteena oli mainittu, että korkeintaan 10 työntekijää irtisanoutuisi vuoden 2023 aikana. Todellisuus oli kuitenkin 18 henkilöä. Ero tavoitteen ja toteutuneen välillä on huomattava ja kuvastaa kunnan erittäin suuria haasteita työvoiman sitouttamisen suhteen. Tämä heijastuu kunnan työvoiman saatavuuteen tulevaisuudessa kuntien ja yksityisten yrittäessä houkutella osaavinta työvoimaa omiin riveihinsä. Päivitetty hallintosääntö kuitenkin korjauksineen tuo selkeätä parannusta henkilökunnan palkkausmenettelyihin yksinkertaistamalla ja nopeuttamalla prosessia.

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että irtisanoutumisia on tapahtunut selvästi enemmän keskeisten johtavien viranhaltijoiden osalta. Työhyvinvointia johdetaan edestä, mutta jos siellä ei jatkuvuutta ja sitoutumista saada turvattua ja keskeiset viranhaltijat vaihtuvat, niin työhyvinvoinnin kehittäminen ei onnistu toivotulla tavalla. Kuntastrategian toteutuminen edellyttää jatkuvuutta ja pysyvyyttä pitkäjänteiseen kehittämistyöhön.

Tytäryhtiöt

Keminmaan Energia ja Vesi Oy

Keminmaan kunnan 100 prosenttisesti omistaman tytäryhtiön Keminmaan Energia ja Vesi Oy:n toimintavuosi on ollut haastava. Liikevaihdon olleessa 7 288 207 euroa, laskua kertyi 30 % edelliseen vuoteen verrattuna, tulos painui tuloslaskelmassa tappiolle -816 672 euroa. Tappiollisen vuoden myötä tase laski ollen 29 781 568 euroa ja omavaraisuusaste painui 40 prosentin tuntumaan. Liikevaihdon laskusta vuonna 2022 tasosta on ennemminkin kyse paluusta normaaliin, kun sähköhintojen myllerryksessä sähkömyynnistä saadut ns. Kejo-tuotot olivat huomattavan korkeat yhtiölle edellisenä vuonna. Sähköverkkoyhtiön toiminnot olivat tappiolliset vuonna 2023, kuten edellistenkin 10 vuoden aikana. Samaten vesiyhtiön toiminnot olivat huomattavan tappiollisia, joka johtui erityisesti Rajakankaan infraan syntyneistä korjauskustannuksista. Perustoiminnotkin olivat tappiollisia. Tappioita ovat tasoittaneet sähkömyynnistä saadut Kejo-tuotot.

Samanaikaisesti on alkuvuonna 2023 jatkettu aiemman suunnitelman mukaisesti perimättä asiakkailta kuukausimaksuja, joka on osaltaan vaikeuttanut yhtiön taloudellista tilannetta.

Tilanteen vaikeutuessa on saatu lyhytaikaista lainaa omistajalta/kunnalta kassavarojen ja välittömien toimintojen turvaamiseksi ja siirretty suunniteltuja investointeja vesihuollon ja sähköverkon puolella.

Miten tilanne on päässyt syntymään, jossa samanaikaisesti asiakasmaksujen perimättä jättämisistä on jatkettu, mutta toisaalta ajaututtu taloudellisiin vaikeuksiin? Onko tärkeitä investointeja jäänyt tämän vuoksi toteutumatta?

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä on asiaan kiinnitetty erityistä huomiota ja kerrottu myös yhtiön ja omistajan tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta säännöllisestä yhteistyöstä ja tilanteen seurannasta. Tämä on erittäin tärkeitä sekä kunnan että yhtiön uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta.

Vuoden 2023 yhtiön hallituksen kokoonpanoon on toistuvasti jouduttu tekemään muutoksia, kuten aiempinakin vuosina. Hallituksen kokoonpanon vaihtuvuus ei voi olla vaikuttamatta yhtiön toimintaan, joka on kuitenkin toimittava vakaalla luotettavalla ja suunnitelmallisella tavalla. ***Onko tarkkaan selvitelty, mistä kyseiset muutokset hallituksen kokoonpanossa johtuvat? Miten asiaan on tarkoitus puuttua ja saada muutoksia?***

Yhtiöllä on osakkuuksien kautta mukana Fennovoima Oyn korvausvaatimusprosesseissa Rosatomia vastaan, jotka kuormittavat yhtiötä jonkun verran taloudellisesti vuosittain prosessin ollessa kesken. Tavoitteena on kuitenkin turvata täten saatavia korvauksien muodossa prosessin päättyessä. ***Miten tilanteen on arvioitu kehittyvän jatkossa?***

Kaukolämmön osalta tavoitteena on ollut laajentaa toimintaa aiempien vuosien tapaan. Tähän on liittynyt mm. kunnan toisen tytäryhtiön Keminmaan vuokra-asunnot Oy:n kiinteistöjen lämmitysmuotojen muuttaminen fossiilisesta polttoaineesta kaukolämpöä hyödyntäväksi. Tämä vähentää keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä kustannuksia kun muutoksen investoinnit maksavat itsensä takaisin säästyneinä fossiilisten polttoaineiden kuluina. Samanaikaisesti muutos tukee tavoitteita vähentää fossiilisia päästöjä kuntastrategian mukaisesti.

Kaukolämmön tuotantoa on päivitettävä, kun nykyinen lämpölaite on teknisen käyttöikänsä puolesta korvattava lähivuosina. Selvityksissä on keskeisinä vaihtoehtoina tuotu esille kaukolämmön hyödyntäminen rakentamalla kaukolämpöputki Metsä Fibre Oy:n tehtaalta Keminmaan kunnan jakeluverkostoon tai sitten vaihtoehtoisesti rakentamalla polttolaitos, joka perustuu turpeen, hakkeen ja polttoöljyn käyttöön.

Miten on selvitetty eri vaihtoehtojen paremmuutta kokonaisuutta ajatellen, jossa huomioitava toisaalta toimitusvarmuus, taloudellisen investoinnin vaikuttavuus eri vaihtoehtoilta lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä? Miten on huomioitu kunnan sekä valtiovallan sitoumukset hiilineutraalisuuden tavoitteluun?

Yhtiön sähköliiketoimintojen osalta on kirjanpidollisen eriytysvaatimuksen lisäksi tullut selvitettäväksi mahdollinen oikeudellinen eriyttäminen, jonka perusteena on sähkömarkkinalaki.

Mitä oikeudellinen eriyttäminen vaatii yhtiöltä? Mitä se käytännössä merkitsee? Miten tämä vaikuttaa yhtiön ja omistajan väliseen toimintaan?

Keminmaan Vuokra-asunnot Oy

Keminmaan kunnan sataprosenttisesti omistama Keminmaan Vuokra-asunnot Oy:n asuntojen vuokraustoiminnan osalta vuoden keskimääräinen käyttöaste ollut selvässä laskussa vuoden 2023 toisella puoliskolla aiempaan verrattuna. Kesään asti käyttöaste on ollut erinomainen, eli lähes 100 %. Loppuvuoteen mennessä tilanne on kuitenkin muuttunut huomattavasti heikompaan suuntaan käyttöasteen ollessa 85 % tasoa. Yksittäisenä selittäjänä tekijänä on Metsä-Groupin tehdasprojektin valmistuminen syksyllä 2023. Kehityssuunta on ollut alueellisesti sama, vapaiden asuntojen määrä on kasvanut selvästi. Yhtiön eri kiinteistöjen välillä on huomattavia eroja syntynyt vuokra-asteessa. ***Mistä tämä ero johtuu? Miltä kehitystrendi näyttää arvioiden perusteella?***

Samanaikaisesti on korjaustarve ja siihen käytettävät määrärahat kasvaneet ja tulevat näillä näkymin kasvamaan asuntokannan vanhentuuessa tulevina vuosina entuudestaan suunnitelmat huomioiden, ellei sitten haluta kasvattavaa korjausvelkaa jättämällä perusparannuksia ja korjauksia tekemättä kustannussäästöjen vuoksi. **Millä tavalla yhtiö on suunnitellut näistä haasteista selviytyvänsä?**

Kun tähän yhdistetään nousevat korkokulut suurelle velkataakalle, on yhtiöllä edessä erittäin suuria haasteita tasapainottaa eri vaihtoehtojen välillä negatiivisen kierteen aikana.

Vuokria on nostettu keskimäärin 4% vuonna 2023, mikä ei riitä kattamaan menupuolen kohonneita kustannuksia. Lainaa on lyhennetty, mutta osassa kohteissa on tarvetta merkittävästi investoida korjauksiin ja kunnossapitoon, vaikka aiemmat lainatkin näistä kohteista on vielä maksamatta.

Tämä tulee heijastumaan Keminmaan kunnan talouteen, koska todennäköisesti on välttämätöntä tukea tytäryhtiötä maksuvalmiuden turvaamiseksi ja juoksevien kulujen kattamiseksi. Samanaikaisesti on kuitenkin ylläpidettävä ainakin välttämättömät korjaustoimenpiteet. **Miten tätä asiaa on huomioitu konserniohjauksen tiimoilta ja miten on tehty yhteistyötä ja arvioita tulevan kehityssuunnan ja haasteiden vaikutuksesta esim. seuraavan vuosikymmenen ajalle yhtiön osalta? Miten tämä tulee siis vaikuttamaan/ ohjaamaan Keminmaan Vuokra-asunnot Oy:n pidempiaikaista suunnitelmaa? Miten kuntakonserni on ottanut Keminmaan Vuokra-asunnot Oy:n tulevaisuuden haasteet ja mahdolliset rahoitus- lainoitustarpeet huomioon omissa suunnitelmissaan/arvioissaan? Miten em. asiat vaikuttavat kuntakonsernin toiminta- ja investointimahdollisuuksiin?**

Asukastyytyväisyyskyselyitä ei ole tavoitteiden mukaisesti toteutettu viimeisten vuosien aikana ja näin ollen tärkeitä kokemusta ja tietoa vuokralaisilta on voinut jäädä saamatta vuokranantajan toiminnasta ja mahdollisista kehittämiskohteista. **Miksi näitä ei ole tehty? Miten asiaan aiotaan jatkossa kiinnittää huomiota?**

Kiinteistöjen energiatehokkuutta ja päästöjen vähentäminen kuntakonsernin sitoumusten ja tavoitteiden mukaisesti on aiemmin toteutettu siirtymällä fossiilisesta lämmitysmuodosta kaukolämpöön mahdollisuuksien mukaan. **Miltä tämän osalta suunnitelmat näyttää, kun nämä investoinnit maksavat itsensä takaisin kohtalaisen lyhyellä tähtäimellä?**

Toiminnallisten tavoitteiden mukaista on ollut kiinteistöjen määrän vähentäminen tarvittaessa, jota ei vuoden 2023 ole katsottu tarpeelliseksi korkean käyttöasteen vuoksi. Vaihtoehtoina on kiinteistöjen myynti tai toisaalta huonokuntoisten kannattamattomien kiinteistöjen purkaminen. **Minkälaisia suunnitelmia on tämän suhteen käyttöasteen pienentyessä nopeasti joissakin kiinteistöissä? Vastaako nykyinen kiinteistöjen tasearvo millä tavalla nykyistä todellista kiinteistöjen markkinahintaa?**

Yhtiössä on kaksi työntekijää kokoaikaisesti vastaamassa koko yhtiön toiminnasta. Samanaikaisesti hallituksen jäseniä on kymmenen henkilöä. **Miten yhtiö on varautunut kahden työntekijän osalta mahdollisiin muutoksiin henkilöstörakenteessa? Onko riskiarviointia tältä osin tehty? Onko henkilöstön kanssa kehityskeskustelut käyty?**

Yhteenveto tytäryhtiöiden tilanteen arvioinnista

Kummankin yhtiön toimintavuosi 2023 on ollut tappiollinen, eikä omistajuus ole tuottanut omistajalleen, Keminmaan kunnalle tuottoa. Sen sijaan on tarvittu konsernitukea lainoituksen kautta vahvistamaan ja ylläpitämään molempien yhtiöiden toimintaa. Tilanne tulee lähivuosina yhtiöidenkin arvioimana jatkumaan vähintäänkin haastavana.

Yhtiöt ovat huomattavan velkaisia, josta kunnalle omistajana aiheutuu takausvastuita.

Millä tavalla on jatkossa omistajan ohjausvastuu suunniteltu toteutettavan? Miten nykyinen yhtiöiden velkatilanne ja omistajan takausvastuu vaikeuttavat kunnan taloudellista liikkumatilaa kunnan omissa investoinneissa?

Millä tavalla on arvioitu tytäryhtiöiden hallituksien nimittämiskäytännöissä henkilöiden ammatillinen pätevyys ja sopivuus erityisalan vaatimukset huomioiden? Miten hallituksen jäsenten vaihtuvuutta KMEV Oy:ssä saadaan loppumaan?

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään jatkossa pitkäjänteisemmällä tähtäimellä huomiota konsernin omistajaohjaukseen tiivistämällä yhteistyötä konserniohjauksen ja yhtiöiden johdon ja hallitusten välillä.

Tarkastuslautakunta suosittelee harkittavan tarvittaessa ulkopuolisen riippumattoman asiantuntijatahon käyttöä arvioinnissa ja laatiessa pitkäjänteistä suunnitelmaa perustoimintojen tappiollisen toiminnan oikaisemiseksi.

Keskeiset huomiot ja yhteenveto

Ihmisellä on tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla, kuulua joukkoon ja osallistua itselle tärkeiden asioiden edistämiseen. Tarkastuslautakunta esittää, että Keminmaan kunnassa osallisuuden edistämiseen on jatkossa luotava rakenteita läpileikkaavasti, jotta osallisuus toteutuu kunnan palveluissa, toiminnoissa ja politiikassa. Kunnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota heikossa asemassa olevien osallisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että erilaiset tarpeet on huomioitava, tarjottava mahdollisuuksia osallistua ja olla mukana yhteisöissä ja yhteiskunnassa, sekä otettava erityyppiset kokemukset mukaan suunnitteluun, päätösten valmisteluun ja itse päätöksentekoon. Näitä on seurattava systemaattisesti erilaisissa mittareilla osallisuuden kokonaiskuvan ja kehittymisen todentamiseksi.

Tässä alla esitetään koosteena tarkastuslautakunnan keskeisimmät havainnot jaoteltuna toiminoittain, joihin on tarpeen kiinnittää kunnassa huomiota.

Toiminnalliset tavoitteet

Suosittelemme kunnanhallitusta edelleen pyrkimään määrätietoisesti lyhyempiin kokouksiin, mihin kunnanhallituksen puheenjohtaja on myös selkeät tavoitteelliset ohjeet laatinut.

Tarkastuslautakunta näkee tarpeellisena kiinnittää huomioita rekrytointeihin liittyviin haasteisiin, jotka näkyvät kunta-alalla yleisesti.

Kehotamme kunnanhallitusta pohtimaan kuinka valitut viran- ja toimenhaltijat saadaan pysymään tehtävissään.

Tarkastuslautakunta esittää, että mainetutkimus toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Sivistyslautakunta

Hankkeet ja hanketyö lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi katsotaan positiivisena toimintana. Tärkeimmät ja keskeisimmät tulokset olisi hyvä kirjata toiminta/tilinpäätöskertomukseen.

Oppilasennuste on laskeva, joten jatkoa ajatellen asia tulee huomioida uusien henkilövalintojen palkkaamisessa.

Tytäryhtiöt

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään jatkossa pitkäjänteisemällä tähtäimellä huomioita konsernin omistajaohjaukseen tiivistämällä yhteistyötä konserniohjauksen ja yhtiöiden johdon ja hallituksen välillä.

Tarkastuslautakunta suosittelee harkittavan tarvittaessa ulkopuolisen riippumattoman asiantuntijatahon käyttöä arvioinnissa ja laatiessa pitkäjänteistä suunnitelmaa perustoimintojen tappiollisen toiminnan oikaisemiseksi.

Työhyvinvointi

Palvelut kuntalaisille tuottaa ja toteuttaa kunnan työntekijät, jotka ovat keskeisessä asemassa palveluiden tuottamisessa ja siten kuntastrategian tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tästä johtuen työntekijöiden hyvinvoinnista huolehtiminen on keskeinen tapa edistää em. tavoitteiden saavuttamista.

Koska työhyvinvointia johdetaan edestä ja Kemnimaassa johtavien viranhaltijoiden vaihtuvuus on suurta jää sekä laadullisia, että määrällisiä tavoitteita saavuttamatta.

Tarkastuslautakunta suosittelee kunnanhallituksen käynnistävän johtavien viranhaltijoiden psyko-sosiaalisten kuormitustekijöiden selvittelyä ja toimia epäkohtien poistamiseksi.

Sosiaali- ja terveysterveyst

Keminmaan kunnan toiminnan kannalta keskeistä on rajapintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa, koska hyvinvointialue vastaa sote-palveluiden järjestämisestä, palveluiden laadun seuraamisesta ja mahdollisten epäkohtien korjaamisesta.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Tarkastuslautakunta suosittelee hytetu-työryhmän ja hallintokuntien jäsenille ja valtuutetuille järjestettävän tarvittaessa iltakouluna ulkopuolista asiantuntijautta hyödyntäen aiheeseen liittyvää koulutusta.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 valtuuston käsiteltäväksi.

Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista ja kysymyksistä hallintokunnilta vastaukset syyskuun loppuun mennessä ja toimittaa ne tiedoksi valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle.

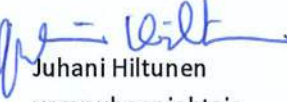
Tarkastuslautakunta kiittää kunnan johtoa ja koko henkilökuntaa sekä erityisesti ajankohtaiskatsauksia pitäneitä viranhaltijoita hyvin sujuneesta yhteistyöstä.

Keminmaassa 30.5.2024

Jan-Erik Wiens
puheenjohtaja

Eeva-Liisa Aula
jäsen

Harri Paldanius
jäsen

Juhani Hiltunen
varapuheenjohtaja

Jukka Glader
jäsen

Mervi Ronkainen
jäsen

Johanna Mäkinen
jäsen